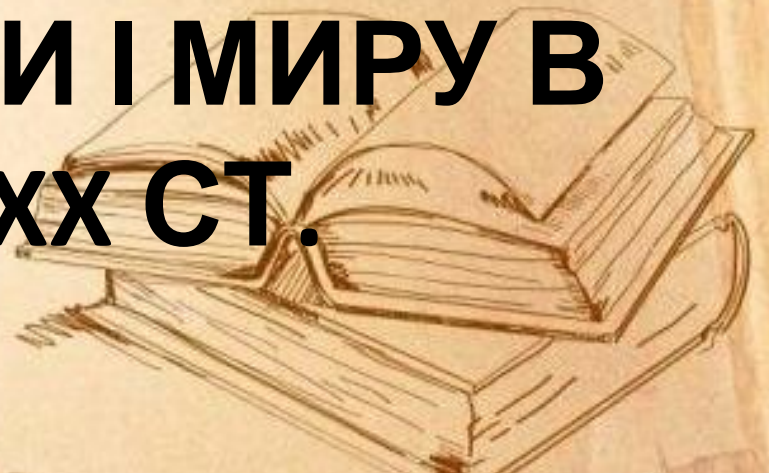

ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ В ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТ.

«ВТРАЧЕНЕ ПОКОЛІННЯ»: ІСТОРІЯ СТОЛІТНЬОЇ КАПІТУЛЯЦІЇ

AZOV.PRESS

Світ ламає кожного, і багато хто поміт
тільки тіцніше на златі. Але тих,
хто не хоче злататися, він вбиває.
Він вбиває найдобриших, і найніжних,
і найхоробріших без розбору.

Ернест Хемінгуей «Протавай зброб»

Ричард Олдінгтон

«Смерть героя»

Еріх Марія РЕМАРК

«На західному
фронті без змін»

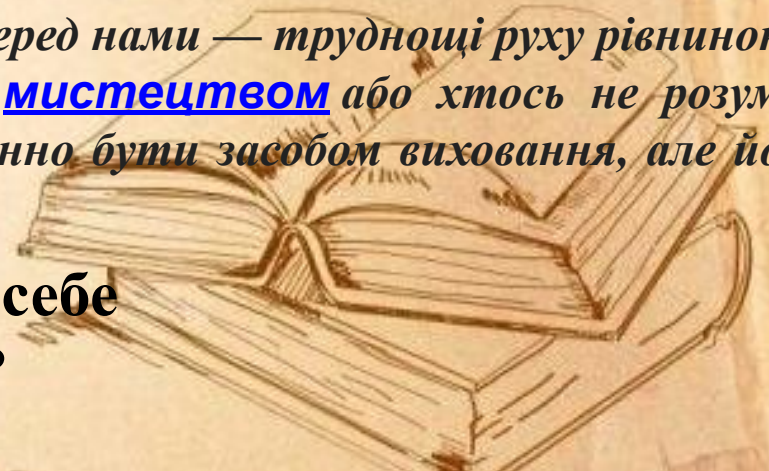
Бертольд Брехт

**Боятися треба не
смерті, а пустого життя.**

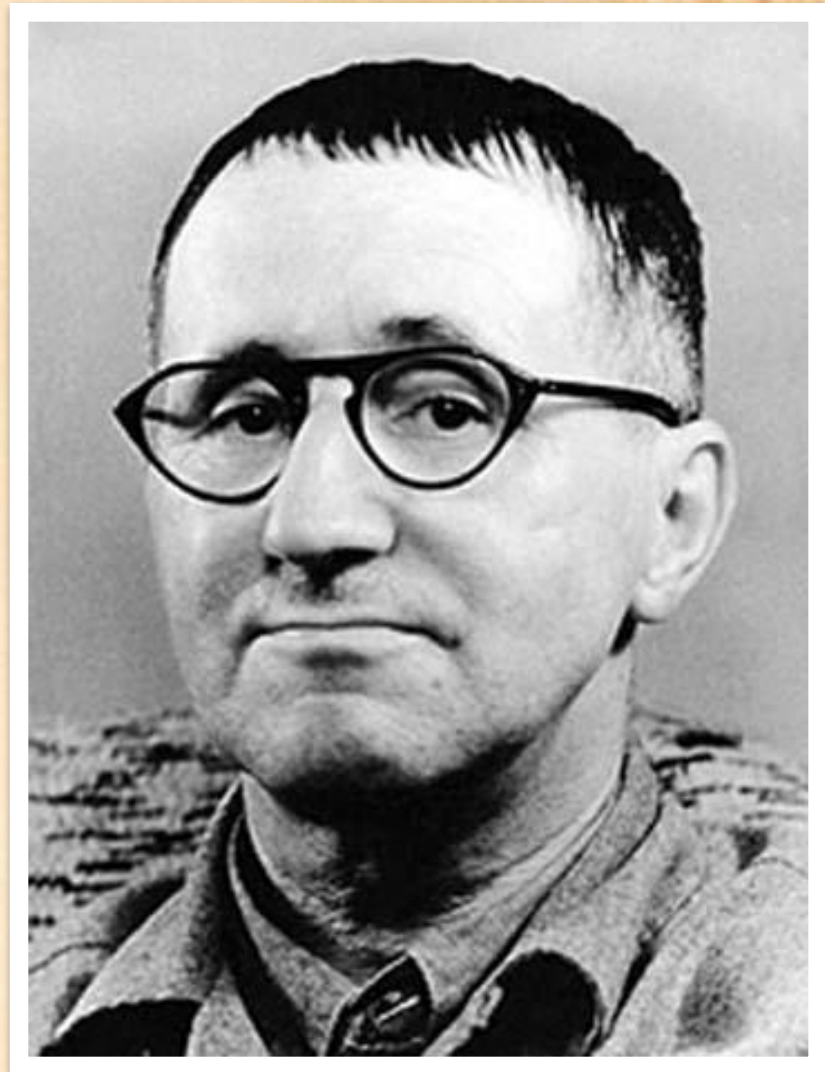
Прочитайте вислови Б. Брехта. Як ви їх розумієте? Поясніть.

- ✓ *Боятися треба не смерті, а пустого життя.*
- ✓ *Великі вчителі! Виголошуючи промови, не затикайте вух.*
- ✓ *Мистецтво вимагає знань.*
- ✓ *Недостатньо бути лікарем, треба ще вміти допомогти.*
- ✓ *Нещасна та країна, яка потребує героїв.*
- ✓ *Найголовніше - навчити людину мислити.*
- ✓ *Слова мають свою власну душу.*
- ✓ *У людини має бути хоча б на дві копійки надії, інакше жити неможливо.*
- ✓ *Усі види мистецтв слугують найвеличнішому з-поміж мистецтв – мистецтву жити на землі.*
- ✓ *Труднощі подолання гір лишилися позаду. Перед нами — труднощі руху рівниною.*
- ✓ *Безпомилкова ознака того, що щось не є мистецтвом або хтось не розуміє мистецтва, — це нудьга. Мистецтво повинно бути засобом виховання, але його мета — задоволення.*

□ **То ж якою ви уявили для себе особистість Бертольта Брехта?**

**Поет, драматург,
прозаїк, критик,
обдарований
режисер, видатний
теоретик театру,
громадський діяч**

Ойсен Бертольд Фрідріх Брехт

«Відомі люди. Бертольд Брехт».

<https://www.youtube.com/watch?v=IMc4xD3b9oE>

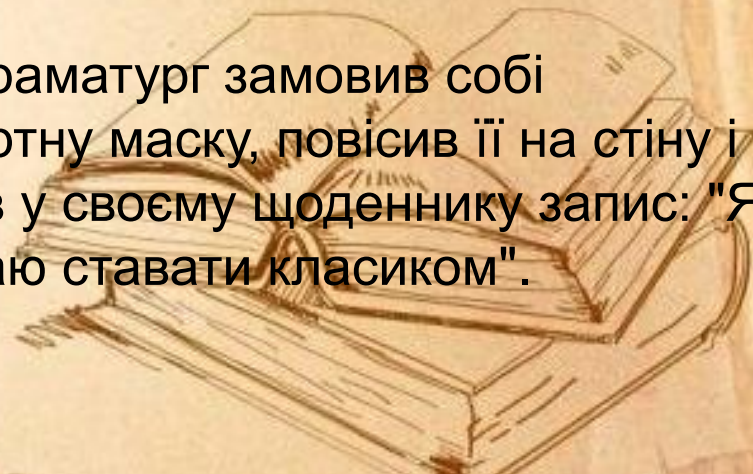

Бертольд Брехт (1898-1956) блискучий драматург, як засновник уславленої Берлінської трупи, теоретика і великого реформатора театру.

Брехт відомий і як поет (2000 віршів), автор найкоротшого вірша про кохання. Значно менше відомий як прозаїк.

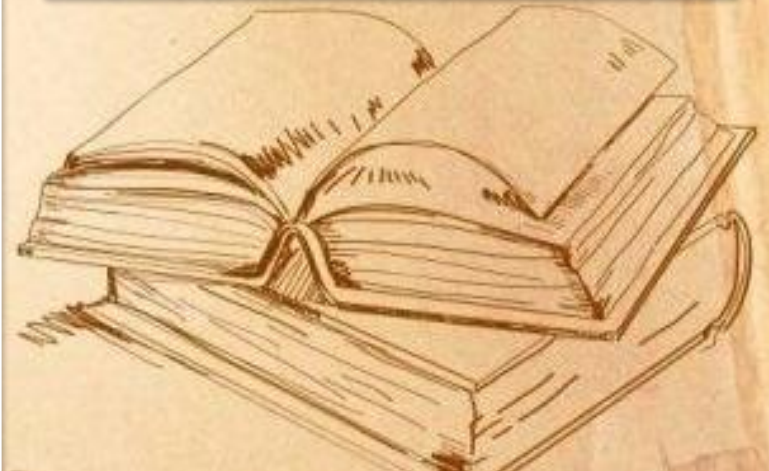
За життя про нього написано більше ніж, про когось іншого, його п'єси ставилися не тільки в Німеччині, а й в США та в Західній Європі.

Сам драматург замовив собі посмертну маску, повісив її на стіну і зробив у своєму щоденнику запис: "Я починаю ставати класиком".

Літературний талант пробудився у юнака дуже рано. Збереглося свідчення редактора Вільгельма Брюсле, який у серпні 1914 року відкрив юному таланту доступ до своєї газети (Брехту на той час виповнилося 16 років).

У 1917 році Бертольд закінчив реальну гімназію й вступив на медичний факультет Мюнхенського університету. На жаль, його навчання перервалося у наступному році службою в армії. Неспокійного 1918 року (йдеться про німецьку революцію 1918 року) пішов на війну працювати санітаром.

Свій тодішній досвід пізнання Першої світової війни він узагальнив у вірші «Легенда про мертвого солдата». Цей твір став популярним далеко за межами рідного міста автора.

*Бертольт
Брехт*

*Легенда о
мертвом
солдате*

Стихотворение

У сатиричній формі він викриває мілітаристську політику й антигуманізм уряду, який, за художнім вимислом письменника, і мертвому воїну не дає спокою, а безжалісно й цинічно штовхає його на загарбницьку війну.

<https://www.youtube.com/watch?v=sGALBycRu3M>

Саме за цей вірш гітлерівський режим позбавить поета Бертольта Брехта німецького громадянства, бо «Легенда про мертвого солдата» була сатира не лише на кайзерівську Німеччину, то було відверте неприйняття Брехтом насильницької моралі мілітаризованої держави.

Дивіться, митець

Тож Брехт – талановитий поет, який мав мужність говорити правду попри будь-які заборони й обмеження, всупереч політиці правлячих кіл, нехтуючи власним благополуччям.

Наприкінці 10-х років з'являються й перші драматичні спроби Брехта: драми «Ваал», «Барабани вночі». Невдовзі молодий митець був нагороджений престижною Кляйстівською премією. Незабаром він перебрався із затисного для нього Мюнхена до Берліна, де розпочав плідно працювати як драматург, режисер і постановник п'єс. 1924 р. Б. Брехт познайомився з талановитою актрисою Геленою Вайгель, яка стала його дружиною і найближчим помічником.

Драматичний театр

Епічний театр

Дія

Розповідь

Залучає глядача до сценічної дії і розтрачує його активність

Робить глядача спостерігачем, але пробуджує його активність

Дає глядачеві змогу виявляти почуття

Примушує глядача приймати рішення

Переживання

Світогляд

Глядач співпереживає

Глядач вивчає

Гіпноз

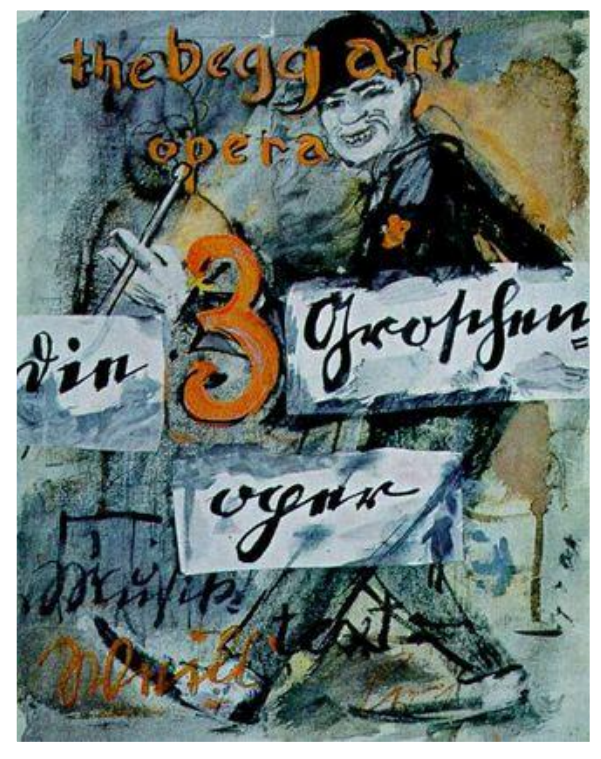
Аргументація

Сприймання консервується

Сприймання переходить у пізнання

У 1928 році ім'я Брехта набуває міжнародного визнання у зв'язку з публікацією і постановкою на сцені п'єси «Тригрошова опера». Саме у 20-і роки в митця починає складатися славнозвісна теорія епічного театру, яка вплинула на всю його подальшу творчість.

«Тригрошова опера» ([нім.](#) *Die Dreigroschenoper*) — п'єса на три дії, один з найвідоміших творів німецького поета і драматурга [Бертольта Брехта](#).

<https://www.youtube.com/watch?v=SH1bR7sal94&t=56s>

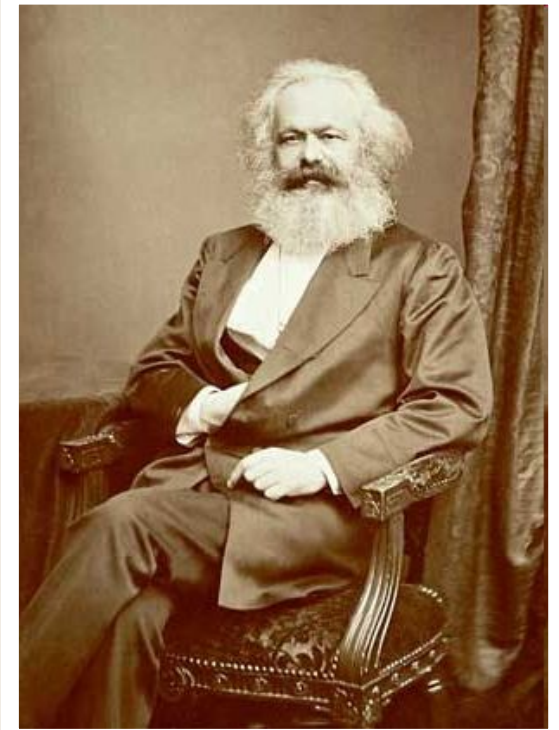
Написана у [1928](#) році, «Тригрошова опера» тоді ж була поставлена в Театрі на Шиффбауердамм і мала сенсаційний успіх; зонги із вистви отримали широку популярність. При цьому не обійшлося і без скандалу: в декількох зонгах, не найзнаменитіших, Брехт використовував вірші [Франсуа Війона](#), забувши вказати автора. Цей [плагіат](#) обурих впливового берлінського критика Альфреда Керра, інший же критик, [Карл Краус](#), виправдав Брехта його «аморальною чистотою»

Повний текст п'єси було опубліковано у 1931 році разом зі сценарієм «Шиска» і матеріалами судового процесу з приводу фільму [Г.В.Пабста «Тригрошова опера»](#)

Брехт студіює праці К. Маркса, знаходячи в них раціонально аргументоване підґрунтя власного бунту проти капіталізму, а також позитивну, на його думку, програму перетворення суспільства й мистецтва. Він зближується з комуністичним рухом і залучається до його пропаганди, тим самим повторюючи шлях багатьох авангардистів, які починали з тотального заперечення старого світу й приходили до утвердження нового тоталітарного режиму.

Фюрер Вам Станет Рассказывать — Дескать, Война...

Продлится всего четыре недели. К началу осени Все вы вернетесь домой.

Но осень

Много раз придет и пройдет, а вы

Не вернетесь домой.

Маляр вам станет рассказывать — мол, машины Будут за вас воевать.

Лишь немногим

Предстоит умереть. Но вы,

Сотнями тысяч будете вы умирать,

Умирать в таком огромном количестве,

каком никогда и никто еще на свете не умирал.

Если мне доведется услышать,

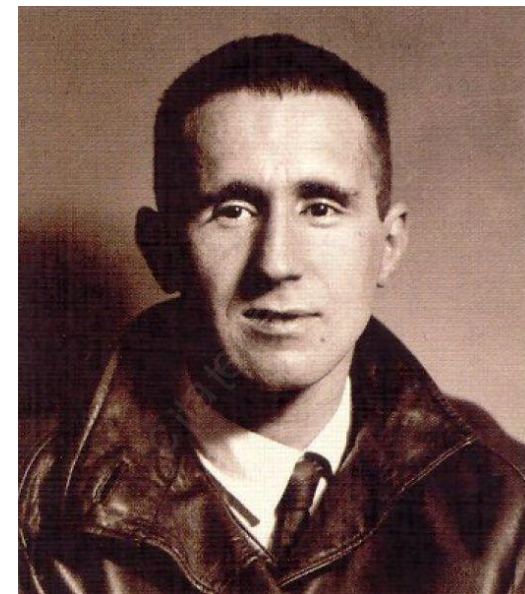
что вы воюете на Северном полюсе,

и Индии, в Трансваале,

Значит, буду я знать,

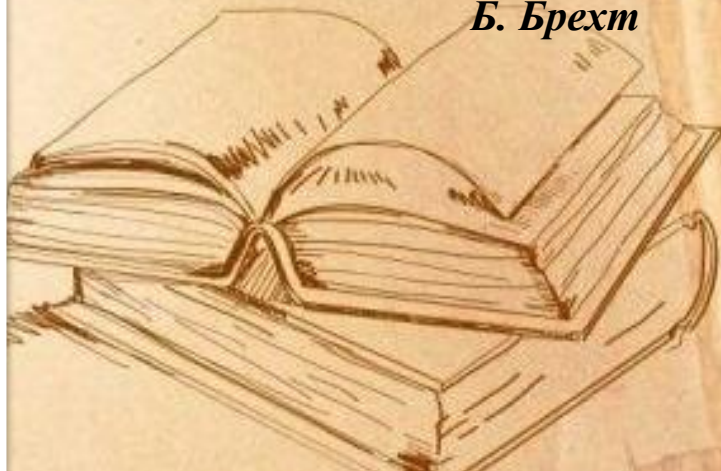
Где ваши могилы.

Перевод М.Ваксмахера

«Письменники не можуть писати з такою швидкістю, з якою уряди розв'язують війни: адже, щоб творити, потрібно — думати...»

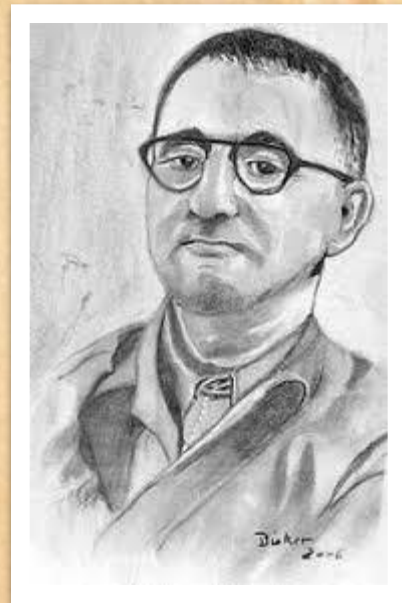
Б. Брехт

Мюнхен, площадь Мариенплац во время "Пивного путча"

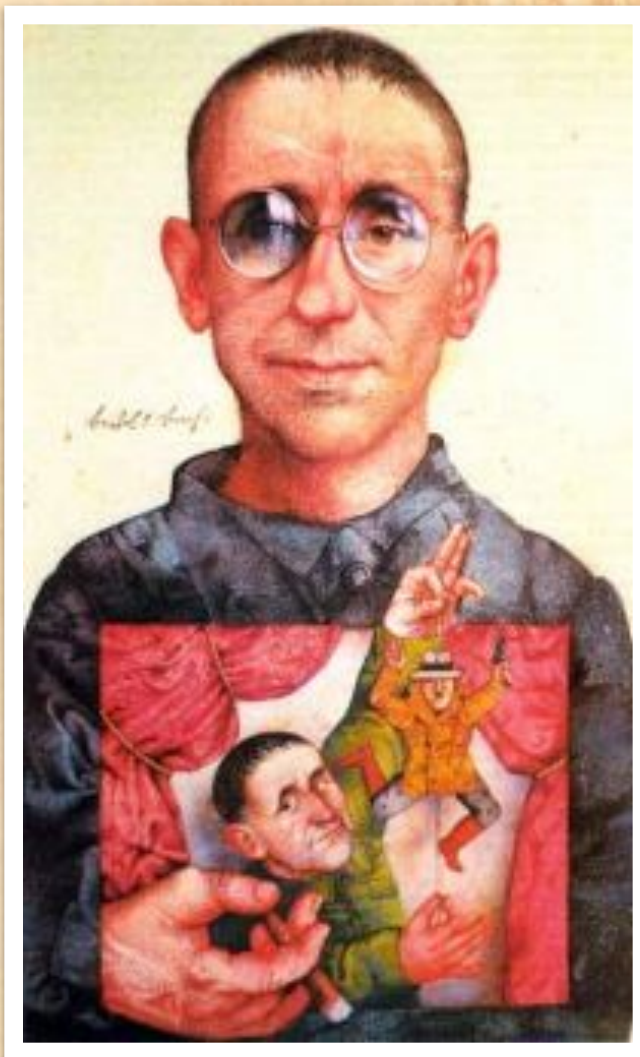
Адольф Гитлер, 1923

1933 р. змусив митця покинути «коричневу» батьківщину.
Розпочався період еміграції, що тривав довгих п'ятнадцять років.

Настали довгі роки еміграції, "роки заслання". Прозаїк ніде не зупинявся надовго. Вимушена самотність, неможливість широкої режисерської практики, відірваність від суспільного життя призвели до того, що Бертольд Брехт проводив багато часу за письмовим столом. У роки еміграції були створені найкращі його драми. Найдовше драматург жив у США. Але у 1948 році змушений був покинути країну.

1933 - 1948 р.р.

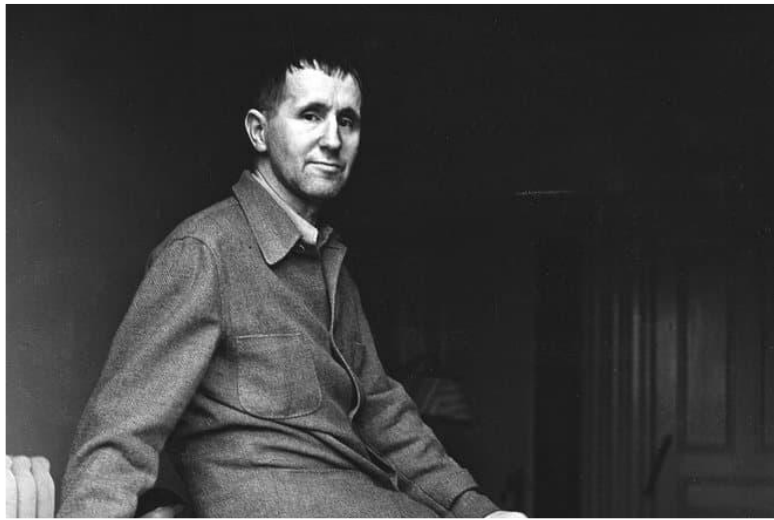
Франція

Швеція

Фінляндія

Америка

Роки мандрів

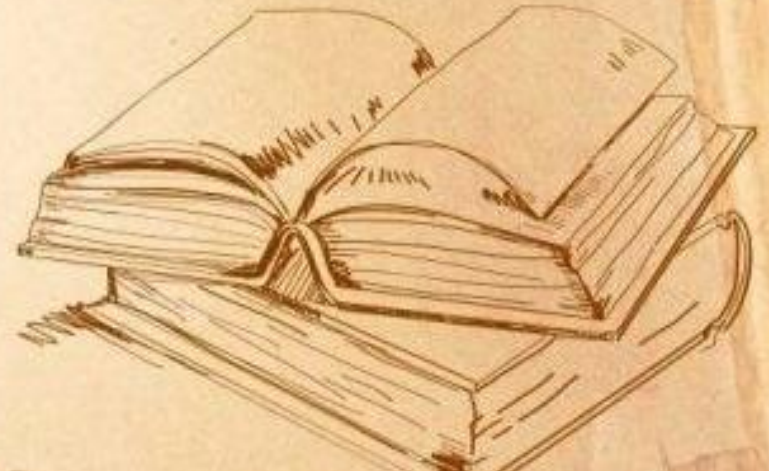
... Пам'ятаєте,
кажучи про слабкості наші,
і про тих похмурі часи,
яких ви уникли.

Адже ми крокували, змінюючи країни
частіше, ніж черевики ...

і відчай нас душило,
коли ми бачили тільки
несправедливість
і не бачили обурення.

Але ж при цьому ми знали:
ненависть до підлості
теж спотворює риси.

Б. Брехт, «До нащадкам»

1948 р. – повернення до Німеччини

Прагнучи зберегти незалежність, Брехт не прийняв німецького громадянства, а продовжував жити на батьківщині із закордонним (австрійським) паспортом, готовий будь-якої миті опинитися по той бік «залізної завіси».

В останній період творчості визнання Брехта стрімко зростає: він стає лауреатом національних і міжнародних премій, його обирають членом Академії мистецтв колишньої соціалістичної Німеччини й президентом німецького ПЕН-центру; його книжки виходять великими накладками; його драми набувають дедалі більшої популярності.

Б Брехт – режисер театру “Берлінський ансамбль”

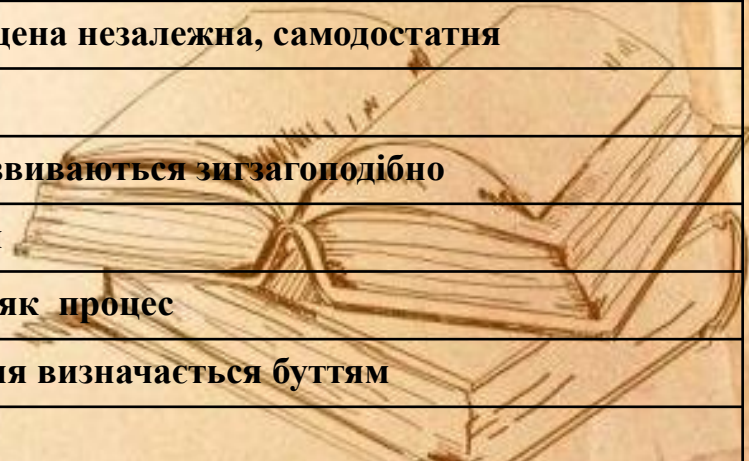

Однак на тлі інтенсивної режисерської праці різко погіршується здоров'я письменника. Лікарі засвідчують, що його хворе серце може зупинитися будь-якої хвилини. Попри патологічну слабкість і думки про близьку смерть, Брехт до останніх днів працює. 10 серпня 1956 р. він відвідує репетицію у Берлінському ансамблі. Втім, погане самопочуття змушує його залишити залу. Ще кілька днів він проводить удома, переглядаючи свої рукописи. 14 серпня Брехт пішов із життя.

Драматична форма театру	Епічна форма театру
Дія	Розповідь про неї
Залучає глядача до дії	Глядач - спостерігач
Виснажує його активність	Пробуджує його активність
Пробуджує емоції глядача	Змушує глядача приймати рішення
Передає глядачеві хвилювання	Дає глядачеві знання
Глядач є учасником подій	Глядач «відчужується» від подій
Навіювання	Аргументація
Сприймання консервується	Переходить у пізнання
Глядач перебуває в центрі, співпереживає подіям	Глядач безпосередньо стикається з подіями та аналізує їх
Людина є «відомим»	Людина є «невідомим», тобто предметом дослідження
Людина є незмінною	Людина змінює дійсність і змінюється сама
Зацікавлення розв'язкою дії	Зацікавлення перебігом дії
Попередня сцена обумовлює наступну	Кожна сцена незалежна, самодостатня
Розвиток	Монтаж
Події розвиваються лінійно	Події розвиваються зигзагоподібно
Еволюційна обумовленість	Стрибки
Людина як щось незмінне	Людина як процес
Буття визначається мисленням	Мислення визначається буттям
Почуття	Розум

Завдання «епічного театру» діяти не на почуття, а на розум глядача, використовуючи оповідь про певні життєві ситуації немов збоку

Жанри. Автор вдається до міфу, символу, до жанру притчі або п'єси-параболи. Ці форми давали змогу «подолати зовнішнє, зазирнути в глибинну сутність проблем, людських стосунків, речей»

Завдання письменника — розвивати інтелект глядача, пробуджувати в ньому прагнення до вдосконалення світу, спонукати його до суспільної активності.

«Епічний театр» Бертольда Брехта

Ефект відчуження полягає в незвичайному зображенні звичайного з метою пробудження глядацького сприйняття.

Конфлікт залишається нерозв'язаним, цим переслідується мета надихати глядачів на пошук у житті шляхів вирішення соціальних і моральних проблем, порушених на сцені.

Зонгі — пісні, які виконують актори, але ніби поза дією спектаклю

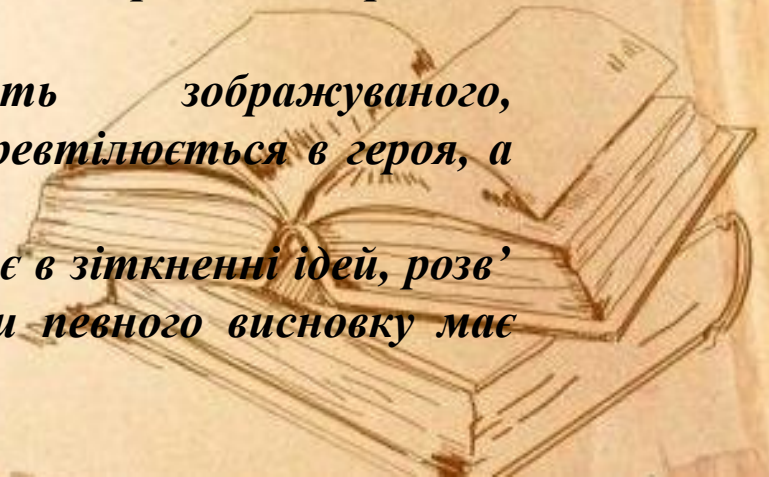
Оформлення сцени мінімалістичне, таблички з написами, умовні костюми

Роль глядача не ототожнювати акторів з театральними персонажами, не переживати, а відчужено спостерігати за перебігом подій

«Епічний театр» ще називають інтелектуальним, неаристотелевським, раціональним, повчальним

Основні положення теорії «епічного театру» Б.Брехта полягають у тому, що

1. Головним має бути звернення не до почуттів, а до розуму глядача. Емоції породжують катарсис (очищення душі), однак висновки глядач має робити з дійсності.
2. Потрібно зацікавити глядача не перебігом подій та очікуванням розв'язки, а ідеями твору й перебігом авторської думки.
3. Головний художній прийом – «ефект відчуження», коли щось загальновідоме й буденне позбавляється традиційних рис, звичності та зображується в несподіваному ракурсі. «Ефекту відчуження» режисер досягав за рахунок умовності костюмів і декорацій, використання табличок із написами перед початком нового епізоду, введення пісень-зонгів, які не є частиною сюжету, а пояснюють чи оцінюють події у зверненні акторів безпосередньо до глядача.
4. Підкреслена театральна умовність зображуваного, дистанціювання від глядача. Актор не перевтілюється в героя, а залишається собою, оцінюючи персонаж.
5. Сутність драматичного конфлікту полягає в зіткненні ідей, розв'язка переноситься зі сцени в зал – дійти певного висновку має глядач.

ЕФЕКТ «ОЧУЖЕННЯ»

принцип художньої творчості, який передбачає
незвичне зображення звичайного

ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ «ОЧУЖЕННЯ»

пісні
(зонги абосонги)

коментарі

заголовки

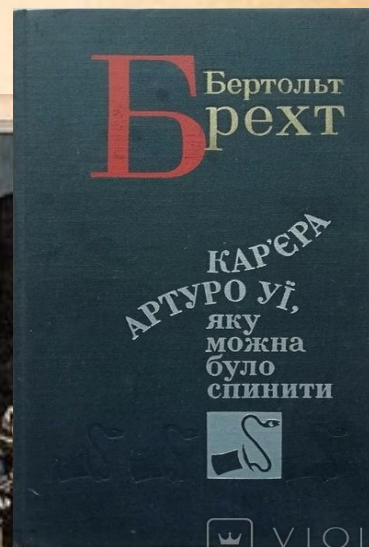
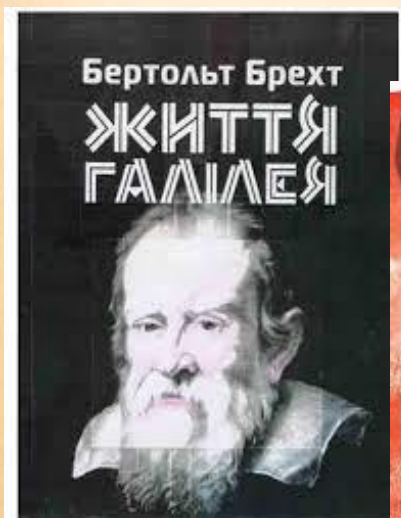
написи на сцені

звернення авторів
до публіки

Сам митець пояснював цей ефект так: «Відчужити подію чи характер — означає насамперед позбавити цю подію чи характер усього очевидного, знайомого, зрозумілого та збудити відтак здивування і зацікавленість».

Письменник прагне винести на сцену глобальні філософські теми:

- ✓ людина і війна («Матінка Кураж та її діти», 1939);
- ✓ людина і наука («Життя Галілея», 1938–1943);
- ✓ людина і мораль («Добра людина із Сичуаня», 1940);
- ✓ людина і закон («Кавказьке крейдяне коло», 1945);
- ✓ людина і фашизм («Страх і відчай Третьої імперії», 1938); «Кар'єра Артуро Уї, якої могло б і не бути», 1941).

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Для всіх:

- Прочитати п'єсу «Матінка Кураж та її діти»
- Опрацювати статті підручника «Епічний театр Бертольда Брехта», «Творець епічного театру»
- Виконати тест по біографії Бертольда Брехта (у розділі електронного щоденника «дистанційне навчання»).

За вибором:

- Підготувати повідомлення або презентацію «Відмінність «епічного театру» Брехта від школи Станіславського»

